

सर्वोच्च अदालत, संयुक्त इजलास
सम्माननीय प्रधान न्यायाधीश श्री गोपाल पराजुली
माननीय न्यायाधीश श्री सारदा प्रसाद घिमिरे
फैसला

०७१-RB-०२१०

मुद्दा : आयकर।

आन्तरिक राजस्व कार्यालय, सिमरा, वाराको तर्फबाट ऐ. का कार्यालय प्रमुख
दीपक कुमार पहाडी ----- १

पुनरावेदक
प्रतिवादी

विरुद्ध

शिवशक्ति आयल एण्ड फ्याट्स प्रा.लि. का तर्फबाट अधिकार प्राप्त संचालक राहुल
कुमार अग्रवाल ----- १

प्रत्यर्थी

शुरु निर्णय गर्ने: आन्तरिक राजस्व कार्यालय, सिमरा, बारा
पुनरावेदनमा निर्णय गर्ने: आन्तरिक राजस्व विभाग, काठमाडौं
पुनरावेदनमा फैसला गर्ने: माननीय अध्यक्ष श्री दीपककुमार कार्की
राजस्व सदस्य श्री तारादेव जोशी
लेखा सदस्य श्री भगिराज इङ्गनाम
राजस्व न्यायाधिकरण, काठमाडौं

राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ८ बमोजिम अनुमति प्रदान भई निर्णयार्थ
पेश हुन आएको प्रस्तुत मुद्दाको संक्षिप्त तथ्य र ठहर यस प्रकार रहेको छ:

करदाता शिवशक्ति आयल एण्ड फ्याट्स प्रा.लि. ले आर्थिक वर्ष २०६४।०६५ को
आय विवरण आयकर ऐन २०५८ को दफा ९९ बमोजिम कर निर्धारण गरी सोही ऐनको

दफा ९६ अनुसार कर योग्य नोक्सानी रु. २५,७५,९३०।- कायम गरी स्वयंकर विवरण भरी आन्तरिक राजस्व कार्यालय, सिमरामा मिति २०६५।९।२८ मा पेश गरेको र करदाताबाट मिति २०६५।९।२८ मा पेश भएको आय विवरणसाथ संलग्न कागजातहरू फाँटवारी तथा प्रमाणहरूको अध्ययन छानविन गरी सो समेतको आधारमा पेश हुन आएको आय विवरण समेतबाट आयकर ऐन २०५८ बमोजिम कट्टी गर्न नपाउने खर्च दावी भएको देखिएकोले सो बमोजिम खर्च कट्टी गर्नु नपर्ने वा परिवर्तन गर्नुपर्ने आयकर ऐन २०५८ को दफा १०१(६) बमोजिम करदातालाई आन्तरिक राजस्व कार्यालय, सिमराबाट मिति २०६६।२।२२ मा सूचना दिइएकोमा सो सूचना करदाताले मिति २०६६।३।१ मा बुझी लिएको।

आन्तरिक राजस्व कार्यालय, सिमराको मिति २०६६।२।२२ को सूचनाको सम्बन्धमा करदाताले आफ्नो प्रा. लि. ले स्वयंकर विवरण पेश गर्दाको बखतमा नै आफ्नो जिकिरलाई पुष्ट्याई गर्ने बिल भरपाई र कागजातहरू समेत साथै राखी पेश गरी सकेका छौं। लागत मूल्य भन्दा कममा बिक्री गरेको भनिएको रकमको सम्बन्धमा कम्पनीले आर्जन गरेको Gross Profit बाट समेत परल मूल्य भन्दा घटीमा बिक्री नगरेको स्पष्ट हुन्छ। व्यापार मौज्जातको लागत अन्तर्गतको रकम रु. ९१,९९४। प्रा.लि. को सामान विभिन्न डिपोहरूमा रहेको सामानको Closing Stock को Valuation ऐनको दफा १५ बमोजिम गरिएको, Income statement मा देखाएको नाफालाई पनि बोनस ऐन, २०३० बमोजिम नै छुट्याइएको हो। हास खर्च ३०,०४,७७०।१८ आयकर ऐन २०५८ को दफा १९ तथा अनुसूची २ अन्तर्गत गरिएको हो। गत आ.व. को नोक्सानी रकम रु. ८५,९६३।५१ आयकर ऐन, २०५८ को दफा २० अन्तर्गत नै खर्च कट्टी गरिएको हो। घरेलु एवं व्यक्तिगत खर्च रु. ८२,८२०।७० कम्पनीको परिसर भित्र रहेको मन्दिरमा पूजा गर्न, कम्पनीका Staff तथा Labour को उद्योगको आवश्यकता अनुसार स साना कल्याणकारी खर्चहरू हुँदा ती खर्च व्यक्तिगत नभई कम्पनीको वास्तविक खर्च नै भएको हुँदा ती खर्चहरू आयमा समावेश गर्ने मिलने नभई मिन्हा दिनुपर्छ भन्ने व्यहोरा उल्लेख गर्दै करदाताको तर्फबाट प्रत्यर्थी कार्यालयमा मिति २०६६।३।९ मा जवाफ दर्ता भएको।

आन्तरिक राजस्व कार्यालय, सिमरा, बाराबाट करदाताको आय वर्ष २०६४।०६५ को लागि कर योग्य आय रु. ११,१२,१९७।- आयकर ऐन, २०५८ को दफा १०१ बमोजिम संशोधित कर निर्धारण गर्ने गरी मिति २०६६।३।१७ मा कर निर्धारण गर्ने निर्णय पर्चा खडा भएको र सो बमोजिम मिति २०६६।३।१७ मा नै करदाताका नाममा कर निर्धारण आदेश जारी भएको।

आन्तरिक राजस्व कार्यालय, सिमरा, बाराको मिति २०६६।३।१७ मा भएको कर निर्धारण आदेश उपर चित्त नबुझी करदाताको तर्फबाट आन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशक समक्ष प्रशासकिय पुनरावलोकनका लागि निवेदन दिएकोमा करदाताको निवेदन सम्बन्धित कार्यालयको प्रतिक्रिया तथा सक्कल फायल संलग्न कागजातहरु अध्ययन गर्दा कार्यालयले गरेको निर्णय मिलेको नै देखिँदा करदाताको दावी जिकिर पुग्न सक्दैन भनी आन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशकबाट मिति २०६६।९।१२ मा भएको निर्णय।

आन्तरिक राजस्व कार्यालय, सिमरा, बाराबाट मिति २०६६।३।१७ मा हाम्रो प्रा.लि. को निम्न रकमलाई आयमा समावेश गर्ने गरी भएको निर्णय र सोही निर्णयलाई समर्थन गर्ने गरी आन्तरिक राजस्व विभागबाट मिति २०६६।९।१२ मा भएको निर्णय न्याय र कानूनसंगत नभएको हुँदा उक्त निर्णय उल्टी गरी न्याय इन्साफ पाउँ भनी करदाताको तर्फबाट मिति २०६६।११।१२ मा यस न्यायाधिकरणमा पुनरावेदन दर्ता भएको।

मुनाफा र लाभमा समावेश हुन भनी..... रु.३,८०,२२५।०१
 व्यापार मौज्जातको लागत अन्तर्गत खर्च कट्टी नहुने भनी..... रु.९१,९९४।००
 बोनस खर्च कट्टी नहुने भनी..... रु. ४२,३५३।७४
 हास खर्च कट्टी नहुने भनी.....रु.३०,०४,७७०।१८
 गत आ.व. को नोक्सानी भनी.....रु. ८५,९६३।५१
 व्यक्तिगत एवं घरेलु प्रकृतिका खर्च कट्टी नहुने भनी..... रु. ८२,८२०।७०
 यसमा लागत मूल्य भन्दा घटी दरमा बिक्री गरेको भनी फरक रकमलाई आयतर्फ समावेश गर्ने गरी शुरु कार्यालयले गरेको निर्णय फरक पर्न सक्ने अवस्था भएकोले अ.व. २०२ नं. बमोजिम छलफलको निमित्त सरकारी वकील आन्तरिक राजस्व विभागलाई

पेशीको सूचना दिई नियमानुसार पेश गर्नु भनी राजस्व न्यायाधिकरणबाट मिति २०६७।४।२१ मा भएको आदेश।

लगत भन्दा घटी दरमा विक्री गरेको भनी अमान्य गरेको मौज्दात मुल्याङ्कन घटी गरेको बोनस खर्च, हास खर्च, गत आ.व. को नोक्सानी सरेको र पुजा खर्चलाई अमान्य गरी आयमा समावेश गर्ने गरी गरेको आन्तरिक राजस्व कार्यालय, सिमराको मिति २०६६।३।१७ को निर्णय र सोलाई समर्थन गर्ने गरी भएको आन्तरिक राजस्व विभागको मिति २०६६।९।१२ को निर्णय सो हदसम्म मिलेको नदेखिँदा केही उल्टी हुने ठहर्छ भन्ने राजस्व न्यायाधिकरणको मिति २०६८।९।१२ को फैसला।

कर परीक्षणका वखत घटी मुल्यमा विक्री भएका विजकहरुको सूची अनुसार घटन गएको विक्री रु. ३,८०,२२५।— आयकर ऐन, २०५८ को दफा ७(२)(ख) अनुसार आयमा समावेश गरिएको निर्णय कानून सम्मत भएको हुँदा न्यायाधिकरणको फैसला बदरभागी छ। डिपोहरुको Closing Stock Valuation गर्दा Factory बाट डिपोहरुसम्म पुन्याउदाको ढुवानी भाडा र Load/Unload खर्चलाई समावेश नगरी बढी व्यापार मौज्दातको लागत खर्च दावी गरेको हुँदा त्यस्तो खर्च दावी मान्य नहुने गरी कर निर्धारण गरिएको अवस्था हो। हास खर्च दावी गर्दा लेखाको सर्वमान्य सिद्धान्त अनुरूप गर्नुपर्नेमा आय विवरणमा मात्र खर्च कट्टी दावी गरेको आधारमा त्यस्तो कट्टी दावी मान्य गर्न मिल्ने होइन। बोनस व्यवस्था खर्च सम्बन्धमा बोनस खर्च कट्टी गर्न पाउने भएपनि नाफा रकम एकिन नै नभएको अवस्थामा बोनस खर्च नपाउने स्पष्ट रहेको हुँ। कारोबार नै नभएको अवस्थामा नोक्सानी हुने अवस्था रहँदैन करदाताको आ.व. २०६३।०६४ मा करदाताको कारोबार भएको देखिँदैन। तसर्थ निजले दावी गरे अनुसारको जिम्मेवारी नोक्सानी रकम कट्टी दिनु नमिल्ने गरी कर निर्धारण भएको हो। पुजा खर्चको पनि कुनै विल भरपाई करदाताले पेश गर्न नसकेको कारण उक्त खर्च कट्टी गर्न नपाउने निर्णय भएकोले उल्लेखित आधार र कारणले राजस्व न्यायाधिकरण काठमाडौंको मिति २०६८।९।१२ को फैसलामा गम्भीर कानूनी त्रुटी भएको हुँदा बदर गरी शुरु निर्णय सदर गरी पाउँ भन्ने व्यहोराको आन्तरिक राजस्व कार्यालय,सिमराको मिति २०६९।३।२८ को पुनरावेदन पत्र।

यसमा हास कट्टी आफ्नो लेखामा जनाई माग गर्नु पर्ने तथा माग गरिएको रकम स्थीर सम्पत्तिमा हिसाब खर्च गणना गर्नुपर्नेमा सो नगरेको र सोको असर बोनस रकममा समेत परेको अवस्थामा हास खर्च कट्टी दिने गरी राजस्व न्यायाधिकरण, काठमाडौँबाट भएको फैसलामा आयकर ऐन, २०५८ को दफा १९ तथा अनुसूची २ को प्रथमा प्रत्यक्ष गम्भीर कानून त्रुटी भएको देखिँदा राजस्व न्यायाधिकरण ऐन २०३१ को दफा ८(घ) अनुरूप पुनरावेदनको अनुमति दिइएको छ भन्ने व्यहोराको मिति २०७१।११।१५ को आदेश।

नियमानुसार पेश हुन आएको प्रस्तुत मुद्दामा पुनरावेदक तर्फबाट उपस्थित विद्वान उपन्यायाधिवक्ता श्री हरिशंकर ज्ञवालीले लगत भन्दा घटी दरमा विक्री गरेको भनी अमान्य गरेको मौज्जात मुल्याङ्कन, घटी गरेको बोनस खर्च, हास खर्च, गत आ.व. को नोक्सानी सरेको र पुजा खर्चलाई आयमा समावेश गर्ने गरी गरेको निर्णय कानून सम्मत रहेकोले सोतर्फ कुनै विश्लेषण नगरी गरीएको राजस्व न्यायाधिकरणको फैसला त्रुटीपूर्ण रहेकाले बदर गरी पाउँ भनी गर्नु भएको वहस सुनी मिसिल अध्ययन गरी राजस्व न्यायाधिकरण काठमाडौँको मिति २०६९।९।१२ को फैसला मिले वा नमिलेको के हो। पुनरावेदकको पुनरावेदन जिकिर पुग्न सक्ने हो वा होइन ? सो सम्बन्धमा निणय गर्नु पर्ने देखिन आयो।

निर्णयतर्फ विचार गर्दा आन्तरिक राजस्व कार्यालय, सिमराले आयकर ऐन २०५८ बमोजिम कट्टा गर्न मिल्ने मौज्जात बोनस खर्च, हास कट्टी खर्च, गत आ.व. को नोक्सानी र व्यक्तिगत एवं घरेलु प्रकृतिका खर्च आयमा समावेश गर्ने गरी भएको निर्णयलाई समर्थन गर्ने गरी भएको आन्तरिक राजस्व विभागको निर्णय बदर गरी न्याय इन्साफ पाउँ भन्ने पुनरावेदन रहेकोमा राजस्व न्यायाधीकरणबाट लगत भन्दा घटी दरमा विक्री गरेको भनी अमान्य गरेको मौज्जात मुल्यांकन घटी गरेको बोनस खर्च, हास खर्च, गत आ.व. को नोक्सानी सरेको र पुजा खर्चलाई अमान्य गरी आयमा समावेश गर्ने गरी गरेको आन्तरिक राजस्व कार्यालय, सिमराको निर्णय र सोलाई समर्थन गर्ने गरी गरेको विभागको निर्णय सो हदसम्म मिलेको नदेखिँदा उल्टी हुने ठहर्छ भनी गरेको फैसलामा चित्त नबुझाई आन्तरिक राजस्व कार्यालय, सिमराको पुनरावेदन परेको देखिन्छ।

आन्तरिक राजस्व कार्यालय, सिमराले यस अदालतमा पेश गरेको पुनरावेदन पत्रमा करदाताको करयोग्य आयमा मुनाफा र लाभमा समावेश हुने व्यापार मौज्जातको लागत

अन्तर्गत खर्च कट्टी नहुने, वोनस खर्च कट्टी नहुने, हास खर्च कट्टी नहुने, गत आ.व. को नोक्सानी र व्यक्तिगत एवं घरेलु प्रकृतिका खर्च कट्टी नहुने भनी जम्मा ३६,८८,१२७।१४ समावेश गरिएकोमा राजस्व न्यायाधीकरणले उक्त रकम मध्ये व्यक्तिगत एव घरेलु प्रकृतिको खर्च शिर्षक अन्तर्गतको स्टाफ Welfare खर्च अन्तर्गतको रु. ६९,४६३।७० बाहेक रु. ३६,१८,६६३।४४ लाई करदाताको आयमा समावेश नगर्ने गरी गरेको फैसला त्रुटीपूर्ण रहेकोले उक्त रकम समेत करदाताको आयमा समावेश गर्ने मिल्ने गरी राजस्व न्यायाधीकरणको फैसला बदर गरी पाउँ भन्ने पुनरावेदन जिकिर सन्दर्भ विचार गर्दा, कुनै पनि उत्पादकले आफुले उत्पादन गरेको वस्तुको मुल्य निर्धारण गर्दा कर छल्ने उद्देश्यले बढी मुल्यमा बिक्री हुने सामग्रीलाई कम मुल्य कायम गरी बिक्री गरेमा र त्यसको वस्तुनिष्ठ तवरबाट पुष्टि भएमा कर छलीतर्फ छुट्टै कार्वाही गर्न सक्ने हुन्छ तर उत्पादित सामग्रीहरूको माग, बजारमा त्यसको असर र उत्पादित सामग्रीहरूमा उपभोक्ताको रुची आदी बिषयलाई पनि गंभीर रूपले हेरिनु पर्छ। उत्पादित सामग्रीको गुणस्तर, सो सामग्रीहरूलाई बजारमा बिक्रीमा ल्याउदा उपभोक्ताहरूको अभिरुची वा त्यस्तै प्रकृतिको कामले नै मुल्य निर्धारण हुने हुन्छ। वस्तुको मागमा कमी आई घटी मोलमा वस्तु बिक्री नगरी उत्पादन थनक्याई कारोबार नै नगरी राख्दा वस्तु विग्रन सक्ने र सामान राख्न थप कोठा भाडामा लिनुपर्ने र खर्च समेत बढ्ने भएकोले वाध्यात्मक रूपमा घटी मुल्यमा पनि वस्तु बिक्री गर्नुपर्ने हुन सक्ने र सो कुरालाई प्रमाणित गर्ने लेखा र विल विजक उत्पादन कम्पनीले पेश गरिरहेको अवस्थामा निर्णय गर्ने अधिकारीले सो कुरालाई अन्यथा नभनी घटी मुल्यमा वस्तु बिक्री गर्न नपाउने भन्ने आधार लिई गरेको निर्णयबाट सो रकम आयमा समावेश गर्न मिल्ने देखिँदैन।

त्यस्तै हास खर्च कट्टी र वोनस खर्च कट्टी सम्बन्धमा हेर्दा करदाताले शुरु कार्यालयमा पेश गरेको कागजातमा समेत जुन वर्षमा सम्पत्ति थप भएको हो सोही वर्षको थप सम्पत्तिमा मात्र हास कट्टी आयकर ऐन २०५८ को परिधि भित्र रही गरेको भनी उल्लेख भएको र उक्त कुरा लेखा परिक्षणको प्रतिवेदनले पुष्टी गरिरहेको सन्दर्भलाई अन्यथा भन्न नसकेको र करदाताले आफ्नो आयमा वोनस ऐन २०३० को दफा ५(१) बमोजिम कम्पनीको मुनाफाको १०% हिसाब गरी वोनस खर्च भनी कट्टा गर्न यथेष्ट प्रमाण सहित पेश कुरालाई

अन्यथा भन्न नसकिने हुँदा उक्त रकमसमेत करदाताको आयमा समावेश हुन सक्ने अबस्था देखिन आएन ।

गत आ.व. को नोकसानी सरेको रकमको सम्बन्धमा हेर्दा आयकर ऐन २०५८ को दफा २०(१) मा आय गणना गर्ने प्रयोजनका लागि व्यवसायमा व्यहोर्नु परेको नोकसानी कट्टा गर्न मिल्ने उल्लेख भई रहेको सन्दर्भमा निर्णय गर्ने अधिकारीले अन्यथा भन्न सकेको नदेखिँदा उक्त रकम समेत करदाताको आयमा समावेश हुन सक्ने देखिन आएन । त्यस्तैगरी कार्यालय परिसरमा भएको भगवानको पुजा खर्चलाई व्यवसायीक प्रयोजन कै खर्च मान्नु पर्नेमा घरेलु प्रकृतिको भनी करदाताको करयोग्य आयमा समावेश गर्ने गरी शुरु कार्यालयको निर्णय समेत मिलेको देखिन आएन ।

यसरी उल्लेखित आधार र कारणबाट लागत भन्दा घटी दरमा विक्री गरेको भनी अमान्य गरेको मौज्जात मुल्याङ्कन घटी गरेको, बोनस खर्च, गत आ.व. को नोकसानी सरेको र पुजा खर्चलाई अन्यथा गरी आयमा समावेश गर्ने गरी गरेको आन्तरिक राजस्व कार्यालय सिमराले गरेको निर्णय र सोलाई समर्थन गर्ने गरी गरेको आन्तरिक राजस्व विभागको निर्णय केही उल्टी हुने ठहर्‍याई गरेको राजस्व न्यायाधीकरण काठमाडौंको मिति २०६८।९।१२ को फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने ठहर्छ । दायरीको लगत कट्टा गरी मिसिल नियमानुसार अभिलेख शाखामा बुझाईदिनु ।

प्रधान न्यायाधीश

उक्त रायमा हामी सहमत छौं ।

न्यायाधीश

इजलास अधिकृत:- इश्वरमणि ओझा

कम्प्युटर टाईप:- विकेश गुरागाई

सम्बत् २०७४ साल पौष महिना २५ गते रोज ३ शुभम्..... ।